

ISSN 2353-9569

Edu-wsparcie

czasopismo elektroniczne

Biblioteki Pedagogicznej w Ciechanowie

Biblioteka Pedagogiczna
w Ciechanowie

Nr 9

Ciechanów 2018

Redakcja:

Grażyna Brzezińska
Bożena Lewandowska
Monika Biedrzycka-Gładka

e-mail: biuletyn.bpciechanow@gmail.com

tel. 23 672 33 77 w. 25

BIBLIOTEKA PEDAGOGICZNA W CIECHANOWIE

ul. 17 Stycznia 49

06-400 Ciechanów

tel. 23 672 33 77

<http://www.bpciechanow.edu.pl/>

bpciechanow@gmail.com

SPIS TREŚCI

ZASADY PUBLIKACJI	1
OD REDAKCJI	2
FELIETONY	
Grażyna Brzezińska <i>Rozmowy o czytaniu (9). Dobra i zła literatura</i>	3
Z WARSZTATU NAUCZYCIELA	
Bożena Lewandowska <i>Tworzenie gier edukacyjnych w programie Flipquiz</i>	5
Małgorzata Komor <i>Tydzień Bibliotek w Bibliotece Pedagogicznej w Ciechanowie</i>	9
WARTO WIEDZIEĆ	
Monika Biedrzycka- Gładka <i>Prawa kobiet w II Rzeczypospolitej</i>	13
Anna Grudziecka <i>Lęk w szkole</i>	22
Bożena Lewandowska <i>Zakazane książki</i>	27
Mirosława Ostrowska <i>System reagowania w placówkach oświatowych na ujawnienie cyberprzemocy.</i>	31
ZESTAWIENIA BIBLIOGRAFICZNE	
Mirosława Ostrowska <i>Wychowawcza rola szkoły</i>	37
WARTO PRZECZYTAĆ	40
WSPIERAJ SWOJĄ BIBLIOTEKĘ	43
NOTY O AUTORACH	44

ZASADY PUBLIKACJI

- Czasopismo elektroniczne BP w Ciechanowie jest półrocznikiem, który ukazuje się na przełomie maja/czerwca oraz listopada/grudnia.
- Materiały do kolejnych numerów można przysyłać najpóźniej na 1 miesiąc przed ukazaniem się czasopisma na adres e-mail: biuletyn.bpciechanow@gmail.com
- Wymagany format dokumentu:
czcionka : Times New Roman, 12 pkt,
odstęp między wierszami: 1,5 pkt,
marginesy normalne: 2,5 cm,
objętość: do 5 stron formatu A- 4.
- Zamieszczanie publikacji wiąże się z nieodpłatnym udostępnieniem tekstów w Internecie.
- Za treść publikacji, naruszanie praw autorskich, itp. odpowiedzialność ponoszą autorzy prac.
- Redakcja zastrzega sobie prawo do dokonywania korekty w przysłanych tekstach, jednak bez naruszania treści publikacji.
- Do publikacji należy dołączyć informacje o autorze (imię, nazwisko, miejsce pracy, ewentualnie krótka notka biograficzna), adres e-mail. W przypadku chęci otrzymania potwierdzenia zamieszczenia publikacji oraz zaświadczenia o współpracy z biblioteką również adres pocztowy.
- Przysłanie pracy ze swoimi danymi uznaje się za jednoznaczne z podpisaniem zgody na przetwarzanie danych osobowych zgodnie z Ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. nr 133 poz. 883 z późn. zm. oraz z 2000 r. Nr 12, poz. 136 i Nr 50 poz. 580).

OD REDAKCJI

W bieżącym numerze znajdują Państwo następny felieton z cyklu „Rozmowy o czytaniu”, tym razem poświęcony dyskusjom na temat dobrej i złej literatury.

Polecamy kolejny program z zakresu technologii informacyjno-komunikacyjnej – Flipquiz, służący do tworzenia gier edukacyjnych, chętnie wykorzystywany przez nauczycieli i bibliotekarzy do podsumowania wiadomości i umiejętności uczniów.

W ramach obchodów tegorocznego ogólnopolskiego Tygodnia Bibliotek przedstawiamy relację z działań Biblioteki Pedagogicznej w Ciechanowie.

W rubryce „Warto wiedzieć”, w związku z ogłoszeniem roku 2018 przez Sejm Rokiem Praw Kobiet, przybliżamy początki ustawodawstwa przyznającego kobietom pełnię praw wyborczych. Prezentujemy wybrane tytuły książek wycofywanych w przeszłości z bibliotek, uznawanych za kontrowersyjne, niepoprawne politycznie, obyczajowo czy religijnie, zwracając uwagę nauczycieli i bibliotekarzy na kwestię granic wolności słowa w literaturze i problem cenzury poprzez akcję - Tydzień Zakazanych Książek.

Publikujemy również artykuł o systemie reagowania w placówkach oświatowych w przypadku ujawnienia cyberprzemocy oraz o objawach i problemach związanych z lękiem w życiu dzieci.

W stałej rubryce „Warto przeczytać” prezentujemy nowości ze zbiorów Biblioteki Pedagogicznej w Ciechanowie a w „Zestawieniach bibliograficznych” – zestawienie poświęcone wychowawczej roli szkoły.

Zachęcamy szkoły i biblioteki do promocji swojej oferty na łamach naszego pisma.

Zapraszamy do lektury!

Redakcja

Rozmowy o czytaniu (9) Dobra i zła literatura.

Co jakiś czas powracają dyskusje wartościujące literaturę. W Polsce najczęściej emocji wzbudzają, kiedy ustala się nowy kanon lektur szkolnych lub ogłasza „politykę kulturalną państwa”. Tymczasem zmieniają się style pisarskie, podejmowana tematyka, pojawiają się nowe gatunki literackie, więc i gusty czytelnicze podlegają ewaluacji. Jedni z szacunkiem chłoną klasykę, inni oczekują od lektury nowatorstwa.

Nad tym, czy istnieje dobra i zła literatura zastanawiają się sami pisarze oraz znawcy tematu – krytycy literaccy.

Niedawno ważny występ na temat czytania miał brytyjski pisarz powieści science fiction – Neil Gaiman (*Gwiezdny Pył*), który tłumaczył dlaczego czytanie jest ważne oraz jaką rolę odgrywają książki w życiu osobistym człowieka. Odniósł się też do dobrej i złej literatury. Pisarz przekonuje, że literatura buduje w człowieku pewne uczucia, uczy porozumiewać się z innymi, rodzi ciekawość. Dzięki wyobraźni, to sam czytelnik tworzy świat i ludzi, którzy się na kartach książki znajdują. Dzięki poznaniu nowych miejsc i światów staje się kimś innym. Gaiman broni literaturę jako całość. Nie ma czegoś takiego jak zła książka, a wskazywanie czytelnikom (zwłaszcza młodym) co mają czytać, uważa za nierozważne i snobistyczne. Krytycznie odnosi się do rodziców, którzy zmuszają dzieci do czytania swoich ulubionych książek. Ta selektywność może zniszczyć miłość dziecka do literatury. Dzieci muszą w dowolny sposób wejść na drabinę literatury, choćby przez komiksy. Każda książka ma bowiem wpływ na rozwój naszego umysłu. Dzięki niej uczymy się nowych słów, wiemy jak je wykorzystać. Kształtujemy naszą wyobraźnię, bo wyobrażamy sobie rzeczy, które nie istnieją.

Podobny stosunek do literatury prezentuje Wojciech Orliński w „*Dużym Formacie*” *Gazety Wyborczej* (październik 2017) broniąc – podobno kiepskich, przewidywalnych i bezwartościowych – książek Dana Browna (*Kod Leonarda da Vinci, Anioły i Demony, Początek*). Prostą konstrukcją zdań krytyk porównuje do literatury sprzed 200 lat, wynalezionej przez Balzaka, Tołstoja, Dickensa. Jest najpopularniejsza do dziś, bo daje pisarzowi największą swobodę w konstruowaniu narracji. Schematyczność też jest typowa dla

FELIETONY

poszczególnych gatunków literackich (choćby tragedii szekspirowskich). Zalety zaś widzi w umiejętności Browna w rozbudzaniu zainteresowania światem. Choć w swoich książkach przekazuje wiedzę powierzchowną i uproszczoną, to są one inspirujące. Skłaniają czytelników by głębiej zapoznać się z opisanymi wydarzeniami. Co zresztą się dzieje, gdyż niemal każda książka Browna wywołuje debatę przedstawicieli poruszanych tematów: Opus Dei, Watykanu, historyków, fizyków.

Zdaniem literaturoznawcy – Michała Rusinka – należy promować prozę, tę najlżejszego kalibru. Wychodzi z założenia, że lepiej by ludzie czytali cokolwiek, niż żeby zrażać ich lekturą tekstów trudnych w odbiorze, archaicznych, hermetycznych. Wierzy, że zwiększy to liczbę osób sięgających po książki, z czasem też tych nielicznych czytających teksty trudniejsze w odbiorze – np. poezję.

Wybory czytelnicze są różne i zależą od wieku, wyrobienia, stanu emocjonalnego. Ważne aby kontakt z lekturą sprawiał nam autentyczną frajdę, rozśmieszył, zdziwił, wzruszył, zachwycił. Zainspirował do zadawania pytań i wyrażania własnych opinii. Rozwijał wyobraźnię i empatię, ciekawość świata i sceptycyzm do zastanych prawd. Tolerancję i wrażliwość. Poszerzał wiedzę, uczył. Dawał radość obcowania z czymś pięknym i tajemniczym. (A mody na „lekką książkę” przemijają. Czy ktoś jeszcze pamięta „Harlequiny”).

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

Bożena Lewandowska
Biblioteka Pedagogiczna w Ciechanowie

Tworzenie gier edukacyjnych w programie FlipQuiz

FlipQuiz (<https://flipquiz.me/>) to narzędzie służące do tworzenia interaktywnej tablicy z pytaniami tworzącymi quizy, podsumowujące wiadomości i umiejętności uczniów.

Praca w programie FlipQuiz polega na tworzeniu planszy z pytaniami za 100, 200, 300, 400 i 500 punktów w 6 (lub mniej) kategoriach z 5 (lub mniej) pytaniami (kolumnami). Pytania mogą być zróżnicowane i w zależności od trudności może im zostać przyporządkowane od 100 do 500 punktów.

Przy korzystaniu z aplikacji nauczyciel lub uczniowie mogą wskazywać pytania wyświetlane na tablicy multimedialnej bądź na ekranie komputera. Każde pytanie jest odpowiednio punktowane. Program posiada opcję ustalenia czasu przeznaczonego na odpowiedź oraz dodawania zdjęć do pytań, linków, symboli matematycznych, co jeszcze bardziej uatrakcyjni grę. Pytania mogą być układane zarówno przez nauczyciela jak i przez uczniów.

Do programu można zalogować się poprzez stronę <https://flipquiz.me/> wybierając opcję SIGN UP FOR FREE w prawym górnym rogu

FLIPQUIZ™

[Live Demo](#) [Features](#) [Blog](#)

[Sign up for FREE!](#)

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

lub poprzez konto na portalach społecznościowych: FB, Twitter lub Google wybierając

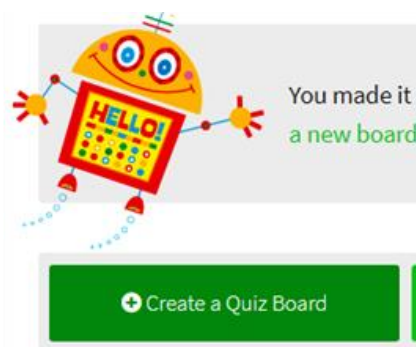
YOU CAN REGISTER WITH YOUR SOCIAL ACCOUNT (OPTIONAL)

odpowiednią ikonę.

Osoby nie posiadające kont na portalach wybierają przycisk **I WANT TO CREATE AN ACCOUNT** i wypełniają prosty formularz.

Tworzenie quizu rozpoczynamy od wybrania przycisku **+Create a Quiz Board**

dodając nazwę tablicy w polu **BOARD NAME** i zapisujemy za pomocą przycisku **Save and Continue**.

Create a New Board

First things first, let's give this board a name. Once you've given it a name, click "Save and Continue" to start adding questions, answers, images, tags, and more.

BOARD NAME *

Did you know?

With a FlipQuiz **PRO** upgrade, this board could be private (🔒). [Learn More](#)

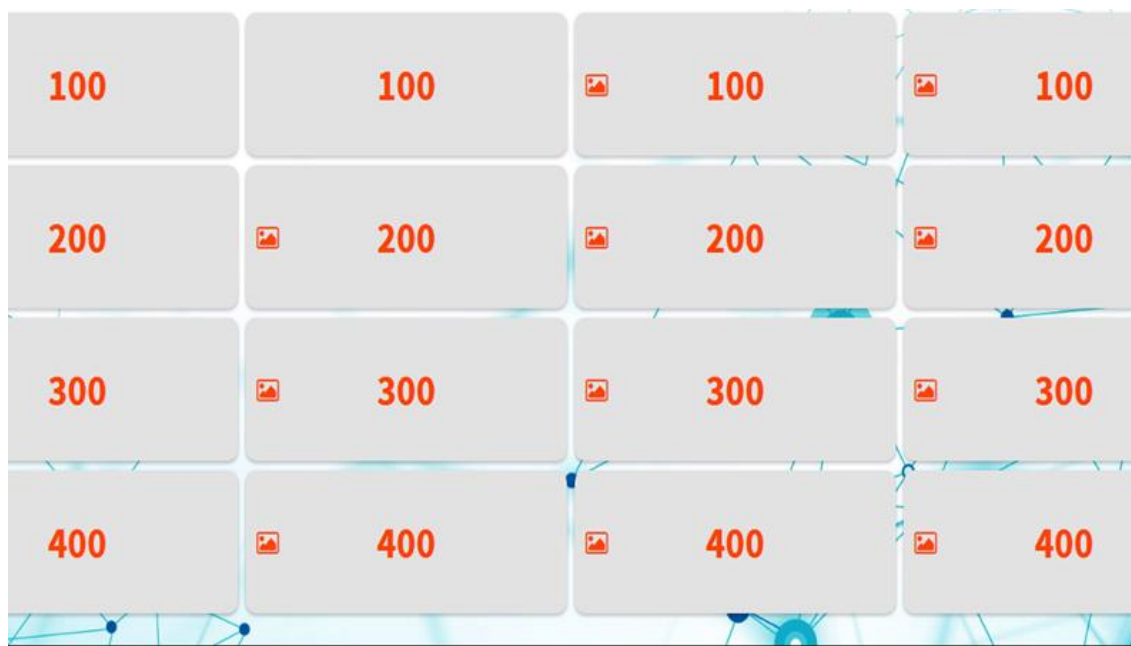
Save and Continue

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

Pytania tworzące quiz są uszeregowane maksymalnie w 6 kategoriach, choć możemy skorzystać też z mniejszej liczby kategorii. Możemy nadawać nazwy poszczególnym kategoriom bądź skorzystać tylko z jednej kategorii.

Do poszczególnych kategorii wpisujemy treść pytania i odpowiedzi. Poszczególne pytania mogą być ułożone od najłatwiejszych, punktowanych najmniej do najtrudniejszych, za które można zdobyć najwięcej punktów.

Po zaznaczeniu tekstu można edytować pytanie: wykorzystać pogrubienie, pochylenie tekstu, podkreślenie, indeks górny lub dolny (dla obliczeń matematycznych), dołączyć link do strony internetowej, stworzyć listę numerowaną lub punktowaną. Po wpisaniu wszystkich pytań i odpowiedzi możemy dodać tło do tablicy z quizem korzystając z pola **BACKGROUND IMAGE**

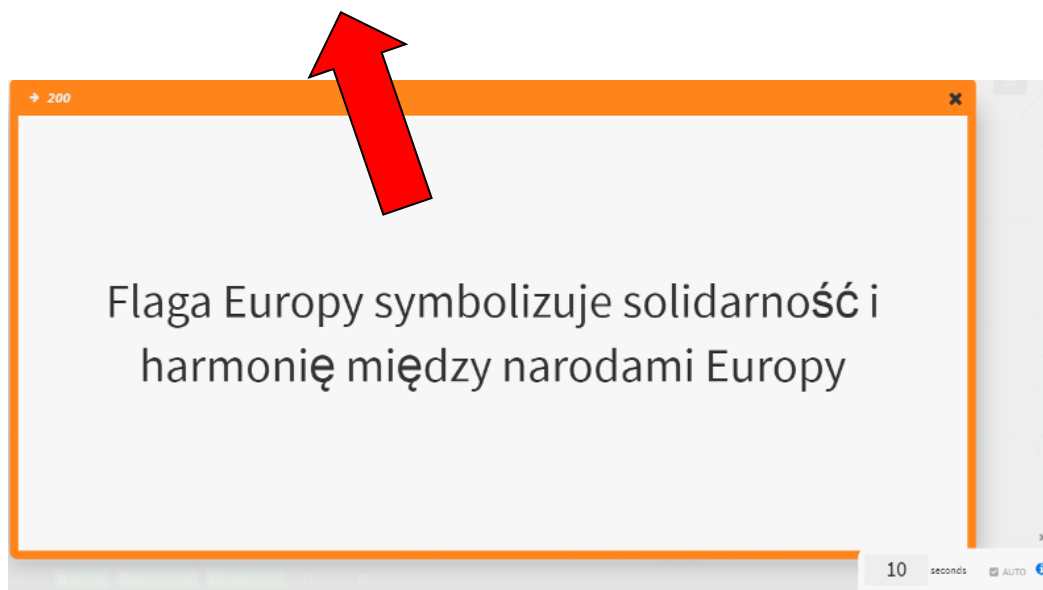

Widok tablicy z quizem po dodaniu wszystkich pytań

Choć program FlipQuiz ustala standardowo 30 sekund na udzielenie odpowiedzi, można dokonać zmian w ustawieniach, w zależności od rodzaju i trudności zamieszczonych pytań.

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

Po udzieleniu odpowiedzi lub też po upływie wskazanego czasu, można przedstawić prawidłową odpowiedź po wybraniu przycisku **REVEAL ANSWER**.

Program umożliwia również skopiowanie kodu embed, zamieszczenie tablicy na własnej stronie www czy blogu edukacyjnym.

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

Małgorzata Komor
Biblioteka Pedagogiczna w Ciechanowie

Tydzień Bibliotek w Bibliotece Pedagogicznej w Ciechanowie

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich od 2004 roku w dniach 8-15 maja organizuje Tydzień Bibliotek. Jest to program promocji czytelnictwa i bibliotek, który ma na celu podkreślenie roli czytania oraz zwrócenie uwagi społeczeństwa na rolę, jaką odgrywa książka w życiu człowieka. Akcja odbywa się zawsze w maju, a program imprez rozpoczyna się 8 maja – w dniu Bibliotekarza.

Tegoroczne obchody XV edycji Ogólnopolskiego Tygodnia Bibliotek odbywały się pod hasłem „(Do)wolność czytania”, w nawiązaniu do obchodów 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości, a także, „w dosłownym znaczeniu słowa "dowolność" oraz w sensie ukrytym, rozumiemy jako będące zależne, wyłączone od własnej woli, nieskrępowane nakazami,

przepisami, swobodne, wolne czytanie, nieograniczony dostęp do książki w różnym formacie (książka tradycyjna, elektroniczna, audiobook), a co za tym idzie również do biblioteki. (DO)WOLNOŚĆ CZYTANIA pozwala nam rozwijać się umysłowo, kulturalnie, poznawać różne poglądy, mieć nieograniczone możliwości.”¹

Nasza Biblioteka po raz kolejny przystąpiła do majowej akcji. W tegorocznym programie naszej edycji tradycyjnie znalazł się bookcrossing i wystawki tematyczne, ale nie tylko...

Dla najmłodszej grupy czytelników z kl. I Szkoły Podstawowej Nr 5 w Ciechanowie przygotowaliśmy zajęcia pt. „Witajcie w naszej bajce...”. Dzieci zwiedziły Bibliotekę, dowiedziały się jak wygląda w niej praca oraz miały możliwość spróbowania swoich

¹Hasło Tygodnia Bibliotek 2018, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich Tryb dostępu: <http://www.sbp.pl/artukul/?cid=19668>. Stan z dnia 08.05.2018.

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

sił na stanowisku bibliotekarza. Następnie wysłuchały opowiadania Gwidona Miklaszewskiego „Bajeczka o książeczce”, gdzie poznały dzielne skrzaty i ich perypetie związane z powstaniem książki dla pewnej dziewczynki.

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

W czasie spotkania uczniowie spróbowali stworzyć własną bajkę z użyciem kart Kamishibai. Następnie wykonali do niej ilustracje, a prace plastyczne uczniów można było oglądać w Wypożyczalni Biblioteki.

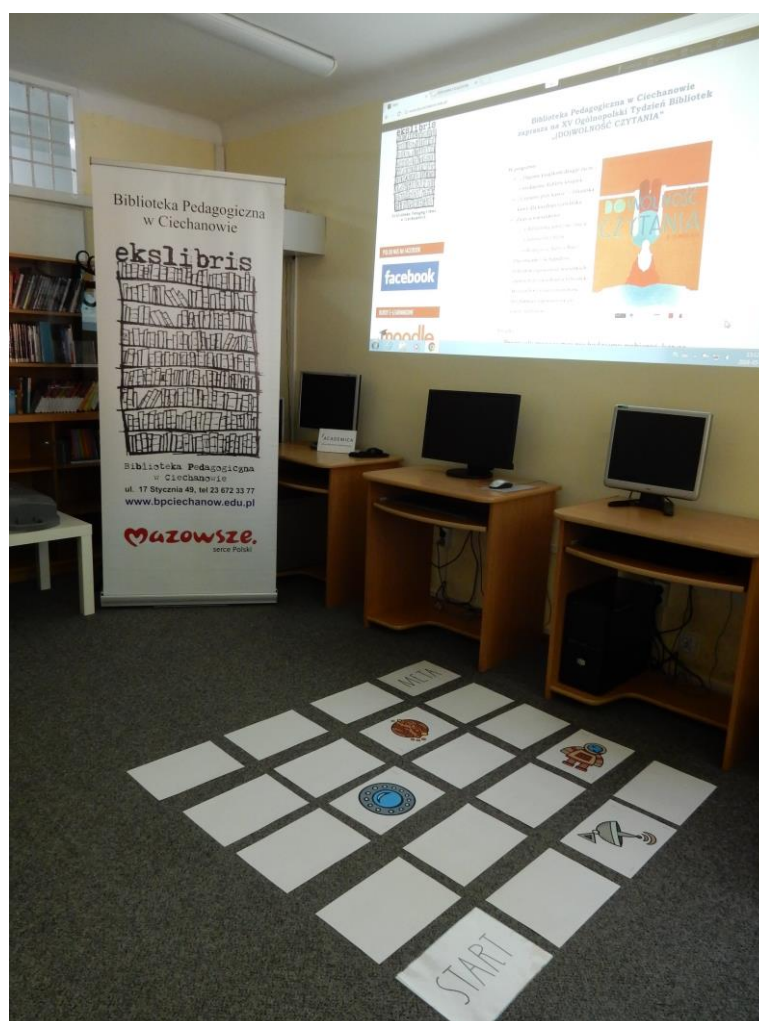
W ramach Tygodnia Bibliotek do naszej placówki zawitała także grupa ze Środowiskowego Domu Samopomocy Typu A w Ciechanowie. Nasi goście dowiedzieli się jak można stać się czytelnikiem Biblioteki oraz jak należy się w niej zachowywać, zobaczyli jak wygląda karta czytelnika współcześnie, a jak wyglądała ona kiedyś. Dowiedzieli się również jaką drogę musi pokonać książka, aby „stanąć” na bibliotecznej półce i być „gotową” do wypożyczenia. Podczas zwiedzenia Biblioteki każdy z uczestników mógł spróbować swoich sił między magazynowymi regałami i poczuć się jak prawdziwy bibliotekarz.

Podjęmowane działania miały miejsce także poza siedzibą Biblioteki. „Internet bez hejtu” to lekcje biblioteczne, które odbyły się w klasach pierwszych w ZSCKR w Gołotczyźnie. Temat zajęć związany był z kierunkiem polityki oświatowej państwa w bieżącym roku szkolnym – „Bezpieczeństwo w Internecie. Odpowiedzialne korzystanie z mediów społecznych”. Głównym celem zajęć było zatem zwrócenie uwagi uczniów na bezpieczne korzystanie z Internetu. Uczestnicy zajęć nie tylko poszerzyli swoją wiedzę teoretyczną w zakresie cyberprzemocy, ale także zmierzali się z przygotowanymi dla nich zadaniami tj. rozszyfrowanie grafik, które przedstawiały przykłady zagrożeń wynikających z użytkowania Internetu, czy też przygotowanie 10 najważniejszych zasad bezpiecznego korzystania z sieci.

W ostatnim dniu obchodów Tygodnia Bibliotek dla grupy logopedycznej z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Ciechanowie zostało przygotowane spotkanie pt. „Biblioteka jakiej nie znacie”. Zaproszeni goście, podobnie jak inne grupy odwiedzające naszą Bibliotekę, poznały zasady obowiązujące w naszej placówce oraz zasady korzystania z jej zbiorów. Zwiedziły Wypożyczalnię, Czytelnię oraz magazyny biblioteczne, a także miały możliwość wcielenia się w rolę bibliotekarza i spróbowania swoich sił przy pracy między regałami bibliotecznymi. Miały również okazję obejrzyć książki autorstwa dzieci i młodzieży zgłoszone w ramach dwóch edycji konkursu „Wydajemy Własną Książkę”.

Z WARSZTATU NAUCZYCIELA

Na zakończenie spotkania nasi goście zostali zaproszeni do programowania na dywanie. Jedna z dziewczynek wcieliła się w rolę kosmicznego robota, który wylądował na Marsie i musiał dotrzeć do bazy, natomiast zadaniem pozostałych uczestników było zaprogramować kroki koleżanki, tak aby bezpiecznie dotarła do bazy. Dzieci wykazały się dużą aktywnością i inicjatywą w poszukiwaniu najlepszych rozwiązań, dzięki czemu dziewczynka dotarła bez żadnych kłopotów do mety. Zostały przygotowane także zajęcia z wykorzystaniem teatrzyku cieni. Wykorzystując metody pedagogiki zabawy, dzieci uczyły się bawiąc, przy bajce „Kopciuszek”.

Tradycyjnie także, z okazji święta bibliotek, maj stał się u nas miesiącem abolicji dla naszych dłużników, którzy z różnych przyczyn nie zdążyli oddać książki w terminie.

Prawa kobiet w II Rzeczypospolitej Polskiej

Rok 2018 został ogłoszony przez Sejm **Rokiem Praw Kobiet**. 28 listopada tego roku przypada bowiem setna rocznica podpisania przez Józefa Piłsudskiego, Tymczasowego Naczelnika Państwa, dekretu o ordynacji wyborczej, przyznającego kobietom pełnię praw wyborczych. Polki miały prawo zarówno głosować, jak i startować w wyborach do Sejmu (po ukończeniu 25 roku życia). Zapis dekretu mówił „Wyborcą do Sejmu jest każdy obywatel państwa bez różnicy płci, który do dnia ogłoszenia wyborów ukończył 21 lat. (...) Wybieralni do Sejmu są wszyscy obywatele(lki) państwa posiadający czynne prawo wyborcze, niezależnie od miejsca zamieszkania jak również wojskowi”. Jak na owe czasy był to spory przełom, ponieważ spośród krajów europejskich jedynie w Finlandii, Norwegii, Danii, Islandii, Holandii i Rosji Radzieckiej kobiety uzyskały prawa wyborcze.

Prawa wyborcze kobiet zostały potwierdzone zapisem w Konstytucji Marcowej z 1921 r. Artykuł 96 konstytucji mówi o tym, że „Wszyscy obywatele są równi wobec prawa. Urzędy publiczne są w równej mierze dla wszystkich dostępne na warunkach, prawem przepisanych (...)”.

Zgodnie z orzeczeniem Sądu Najwyższego z 16 lutego 1924 r. wskazano, że artykuł 96 konstytucji marcowej uchyla przepisy prawne ograniczające prawa publiczne kobiet. Także późniejsza konstytucja kwietniowa z 1935 r. respektowała równość praw wyborczych kobiet i mężczyzn.

Pierwszymi polskimi parlamentarzystkami były: Gabriela Balicka-Iwanowska, Jadwiga Dziubińska, Irena Kosmowska, Maria Moczyłowska, Zofia Moraczewska, Anna Piasecka, Zofia Sokolnicka, Franciszka Wilczkowiakowa. W całym okresie międzywojennym w Polsce wybrano 32 posłanki i 18 senatorek (niektóre z nich pełniły swoje mandaty kilkukrotnie). W poszczególnych kadencjach parlamentu średni udział kobiet wynosił zaledwie od około 2 % do około 4 % ogólnej liczby posłów i senatorów. A po ostatnich wyborach w 1938 r. w Sejmie zasiadało jedynie 0,48 % posłanek.

WARTO WIEDZIEĆ

Pierwsze parlamentarzystki : <http://wyborcza.pl/alehistoria/51,121681,21378190.html?i=0>

Reprezentacja kobiet z parlamencie na posiedzeniach Sejmu i Senatu poruszała kwestie równouprawnienia kobiet w zakresie prawa do: nauki, pracy, równej płacy za taką samą pracę, zajmowania przez kobiety stanowisk urzędniczych, zniesienia ograniczeń w prawie majątkowym, przyznania kobiecie prawa swobodnego wyboru obywatelstwa w przypadku małżeństwa z cudzoziemcem. W 1924 r. dzięki inicjatywie kobiet uchwalono ustawę dotyczącą zwalczania handlu kobietami i dziećmi oraz ochrony kobiet i młodocianych w prawie pracy.

Jednak w wyborach do organów samorządu terytorialnego zasada zrównania praw kobiet i mężczyzn nie była w pełni realizowana. Początkowo dekrety Tymczasowego Naczelnika Państwa (o wyborach do Rad Miejskich na terenie b[yłego] Królestwa Kongresowego z 18 grudnia 1918 r. oraz o samorządzie miejskim z 14 lutego 1919 r.) obowiązywały tylko na terenie Królestwa Polskiego, dopiero później rozszerzono je na wschodnie województwa II RP. W pozostałych rejonach Polski nadal obowiązywały takie przepisy, jak w zaborze pruskim i austriackim. A więc prawo głosu w sprawach lokalnych było związane z prawem do własności ziemi, która zazwyczaj należała do mężczyzn. Jeśli to kobieta była właścicielką ziemi, to w wyborach samorządowych i tak musiała być reprezentowana przez pełnomocnika – mężczyznę.

WARTO WIEDZIEĆ

Dopiero w 1933 r. na mocy ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego ujednolicono przepisy i w całej Polsce wprowadzono prawo wyborcze oparte na równouprawnieniu płci. Jak to wyglądało w praktyce? Na listach osób kandydujących do organów samorządu terytorialnego mężczyźni mieli zdecydowaną przewagę. Kobiety stanowiły około 10 % list wyborczych. Jedynie bardziej znane przedstawicielki partii mogły liczyć na lepsze miejsca na listach, większość musiała się zadowolić dalekimi pozycjami na listach wyborczych. Przekładało się to oczywiście na ilość kobiet w organach samorządu terytorialnego. Jedynie w niektórych dużych miastach liczba kobiet w radach miasta wynosiła około 10 %.

Zmiany w ustawodawstwie niestety nie przekładały się na zmiany w rzeczywistości. Zgodnie z ustawą z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej nie różnicowano urzędników ze względu na płeć, ale w ustawie tej zapisano obowiązek stosowania przepisów prawa cywilnego przy przyjmowaniu do służby państwowej kobiet zamężnych. Kobieta, która była mężatką, mogła zostać przyjęta do służby na stanowisku urzędnika państwowego tylko, jeśli jej mąż wyraził na to zgodę.

Na terytorium autonomicznym Górnego Śląska obowiązywało prawo, które znacznie utrudniało kobietom dostęp do stanowisk publicznych, gdyż zgodę na to musiała wyrazić Śląska Rada Wojewódzka. Gdy kobieta wychodziła za mąż automatycznie traciła swoje stanowisko. Przepisy dyskryminujące kobiety zamężne zawarte były w tzw. ustawie celibatowej (uchwalonej w 1926 r. przez Sejm Śląski). Ustawa ta zabraniała zatrudniania w szkolnictwie śląskim kobiet zamężnych. Kobieta po zawarciu związku małżeńskiego traciła prawo wykonywania zawodu i pozbawiano jej prawa do emerytury. Po wejściu tej ustawy w życie zwolniono wszystkie zamężne nauczycielki pracujące w zawodzie krócej niż rok. A w roku 1926, z powodu wstąpienia w związek małżeński, pracę straciło 250 nauczycielek. Ustawa celibatowa została w 1933 r. zatwierdzona przez Prezydenta Rzeczypospolitej Rozporządzeniem z dn. 28 października. Dopiero w 1938 r. ustawa została uchylona przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej na mocy nowej Ustawy z dnia 9 kwietnia 1938 r. o zmianie ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli.

Liczba kobiet na stanowiskach publicznych wynosiła ok. 20 % pracowników administracji publicznej, jednak zajmowały one najniższe szczeble stanowiska,

WARTO WIEDZIEĆ

sporadycznie jedynie były urzędnikami średniego szczebla (głównie w sekretariatach i bibliotekach).

Artykuł 1 Dekretu o aplikacji sądowej z 8 lutego 1919 r. stanowił: „Aplikantem sądowym może zostać obywatel Państwa Polskiego płci męskiej, który ukończył wydział prawny uniwersytetu krajowego. Kobiety mogą odbywać aplikację sądową jako przygotowanie do zawodu adwokackiego w myśl art. 14 tymczasowego statutu palestry Państwa Polskiego. Minister Sprawiedliwości może wyjątkowo mianować aplikantami kandydatów, którzy ukończyli wydział prawny uniwersytetu zagranicznego”. Po wejściu w życie konstytucji marcowej Dekret ten nie został uchylony.

Kobiety mogły być dopuszczone jedynie do zawodu adwokata, jednak kobietom prawniczkom odmawiano przyjęcia na aplikację adwokacką. Dopiero w 1925 r. wpisano pierwszą kobietę na listę adwokatów. Była to **Helena Wiewiórska**, która ukończyła prawo w Petersburgu i tam odbyła aplikację adwokacką. Był to przełom i do wybuchu II wojny światowej ponad 200 kobiet zostało adwokatami.

Helena Wiewiórska : <http://ludzie.info/lista/helena-wiewiorska/>

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 6 lutego 1928 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych ujednoliciło przepisy, dopuszczając na stanowisko sędziego obywateli państwa polskiego bez różnicy płci. Z jednym zastrzeżeniem – kobiety nie mogły pełnić funkcji przysięgłych w sądach zajmujących się sprawami dotyczącymi „zbrodni

WARTO WIEDZIEĆ

zagrożonych najwyższymi karami”. Teoretycznie (zgodnie z literą prawa) kobiety mogły obejmować stanowiska sędziowskie oraz prokuratorskie, w praktyce jednak pierwszą kobietę na stanowisko sędziowskie mianowano dopiero w 1929 r. Była to **Wanda Grabińska**, która pracowała w sądzie dla nieletnich w Warszawie do 1932 r.

Wanda Grabińska : <https://audiovis.nac.gov.pl/obraz/169631/h:362/>

Znamienne jest jednak to, że w sprawach osób dorosłych pierwsza sędzina zaczęła orzekać dopiero w 1937 r. (najpierw w sprawach cywilnych, potem w sprawach karnych). Do wybuchu II wojny światowej jedynie 7 kobiet pełniło funkcję sędziowską a 8 – asesorów sądowych. W II Rzeczypospolitej żadna kobieta nie została mianowana na stanowisko prokuratora, a jedynie 1 pełniła funkcję asesora prokuratorskiego.

Artykuł 7 prawa o notariacie z dn. 27 października 1933 r. dopuszczał z kolei kobiety na stanowisko notariusza. Jednak zapisy te zostały tylko na papierze, ponieważ do 1939 r. żadna kobieta nie została notariuszem. Większość kobiet po ukończeniu studiów prawniczych była zatrudniana w bankach, administracji, handlu i towarzystwach ubezpieczeniowych a nie w sądownictwie. Kobiety pracujące jako radcy prawni zarabiałały mniej niż mężczyźni wykonujący tę samą pracę. Pomimo korzystnych dla kobiet zmian prawnych, a także działalności Związku Kobiet z Prawniczym Wykształceniem, w praktyce najbardziej eksponowane, prestiżowe i najlepiej płatne stanowiska nadal były zarezerwowane wyłącznie dla mężczyzn.

WARTO WIEDZIEĆ

Ustawa o obywatelstwie państwa polskiego z dnia 20 stycznia 1920 r. stanowiła, że kobieta, która zawarła związek małżeński z obywatelem innego państwa, traciła polskie obywatelstwo. A co za tym szło, także prawo wykonywania zawodu, które wymagało posiadania polskiego obywatelstwa (np. zawód lekarza). Oczywiście nic takiego nie działo się w sytuacji odwrotnej, gdy to mężczyzna żenił się z cudzoziemką. Wręcz przeciwnie, jego żona nabywała polskie obywatelstwo.

Podsumowując można powiedzieć, że równouprawnienie kobiet i mężczyzn dokonało się szybciej w najcięższych i najgorzej opłacanych pracach. Chociaż należy pamiętać, że w środowisku robotniczym kobieta zatrudniona na takim samym jak mężczyzna stanowisku zarabiała średnio połowę tego, co mężczyzna. Natomiast wolne zawody jeszcze długo były domeną mężczyzn. Jednym z najbardziej dobitnych jest przykład dr **Józefy Joteyko**, która ukończyła fakultet medyczny w Paryżu i przyrodniczy w Genewie oraz napisała ponad 200 publikacji naukowych. Pięciokrotnie była laureatką nagrody paryskiej Akademii Nauki i Akademii Medycznej, przewodniczyła belgijskiemu Towarzystwu Neurologicznemu a także jako pierwsza kobieta na świecie w 1916 r. stała się profesorem Collège de France, jako autorytet w dziedzinie neurologii i psychologii. Kiedy postanowiła wrócić do niepodległej Polski by tu kontynuować swoje działania, spotkała się z dużym oporem środowiska akademickiego, pomimo swoich osiągnięć i ogromnego uznania jakim darzono ją w Europie Zachodniej. Nie udało jej się objąć Katedry Psychologii Doświadczalnej Uniwersytetu Warszawskiego, a po sześciu latach działalności został zamknięty Instytut Pedagogiczny.

Józefa Joteyko : <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Joteyko-Jozefa-Franciszka;3918328.html>

WARTO WIEDZIEĆ

Jak bardzo kobiety chciały zdobywać wykształcenie i aktywnie uczestniczyć w życiu zawodowym niech świadczy fakt, że w 1931 r. stanowiły zaledwie 18,6 % farmaceutów, a dziewięć lat później (w 1940 r.) już 50 %. Natomiast studentki Wydziału Dentystycznego w Warszawie w roku akademickim 1931/1932 stanowiły 80 %.

Bibliografia

Dekret o aplikacji sądowej [z 8 lutego 1919 r.]. – Dziennik Praw Państwa Polskiego, 1919, nr 18, poz. 225. Tryb dostępu: <http://dziennikustaw.gov.pl/du/1919/s/18/D1919018000001.pdf> stan z dnia 2.05.2018 r.

Dekret o samorządzie miejskim. – Dziennik Praw Państwa Polskiego 1919, nr 13, poz. 140. Tryb dostępu: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19190130140/O/D19190140.pdf> stan z dnia 27.04.2018 r.

Dekret o wyborach do Rad Miejskich na terenie b. Królestwa Kongresowego . – Dziennik Ustaw, 1918, nr 20, poz. 58. Tryb dostępu: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19180200058/O/D19180058.pdf> stan z dnia 27.04.2018 r.

Dekret Tymczasowego Naczelnika Państwa z dnia 28 listopada 1918 r. o ordynacji wyborczej do Sejmu Ustawodawczego. – Dziennik Praw Państwa Polskiego, 1918, nr 18, poz. 46. Tryb dostępu: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19180180046/O/D19180046.pdf> stan z dnia 23.02.2018 r.

KRZYŻANOWSKA Natalia, Działania kobiet w Polsce przed 1989 r., [w:] Krzyżanowska Natalia, Kobiety w (polskiej) sferze publicznej. – Toruń: Wydaw. Adam Marszałek, 2012. S. 149-180.

ŁYSKO Marcin Udział kobiet w życiu publicznym II Rzeczypospolitej [w:]: Miscellanea Historico-Iuridica. – 2015, t. XIV, z. 1, s. 381-400.

Prawo wyborcze dla kobiet. Tryb dostępu: https://pl.wikipedia.org/wiki/Prawo_wyborcze_dla_kobiet stan z dnia 22.02.2018 r.

WARTO WIEDZIEĆ

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 6 lutego 1928 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych. – Dziennik Ustaw, 1928, nr 12, poz. 93. Tryb dostępu: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19280120093> stan z dnia 2.05.2018 r.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. – Prawo o notariacie. – Dziennik Ustaw, 1933, nr 84, poz. 609. Tryb dostępu: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19330840609> stan z dnia 2.05.2018 r.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. w sprawie zmiany ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli i Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 6 marca 1928 r. w sprawie kwalifikacji zawodowych nauczycieli szkół powszechnych. – Dziennik Ustaw, 1933, nr 85, poz. 660. Tryb dostępu: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19330850660/O/D19330660.pdf> stan z dnia 2.05.2018 r.

Sytuacja kobiet w II Rzeczypospolitej. Tryb dostępu: https://pl.wikipedia.org/wiki/Sytuacja_kobiet_w_II_Rzeczypospolitej stan z dnia 2.05.2018 r.

Ustawa konstytucyjna z dnia 23 kwietnia 1935 r. – Dziennik Ustaw, 1935, nr 30, poz. 227. Tryb dostępu: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19350300227/O/D19350227.pdf> stan z dnia 4.04.2018 r.

Ustawa w sprawie rozwiązania stosunku służby nauczycielskiej wskutek zawarcia przez nauczycielkę związku małżeńskiego. Tryb dostępu https://pl.wikipedia.org/wiki/Ustawa_w_sprawie_rozwi%C4%85zania_stosunku_s%C5%82u%C5%BCby_nauczycielskiej_wskutek_zawarcia_przez_nauczycielk%C4%99_zwi%C4%85zku_ma%C5%82%C5%BCe%C5%84skiego stan z dnia 2.05.2018 r.

WARTO WIEDZIEĆ

Ustawa z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego. – Dziennik Ustaw, 1920, nr 7, poz. 44. Tryb dostępu: <http://dziennikustaw.gov.pl/du/1920/s/7/44> stan z dnia 2.05.2018 r.

Ustawa z dnia 17 marca 1921 r. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. – Dziennik Ustaw, 1921, nr 44, poz. 267. Tryb dostępu: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19210440267> stan z dnia 22.02.2018 r.

Ustawa z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej. – Dziennik Ustaw 1922, nr 21, poz. 164. Tryb dostępu: <http://dziennikustaw.gov.pl/du/1922/s/21/164> stan z dnia 23.02.2018 r.

Ustawa z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego. – Dziennik Ustaw 1933, nr 35, poz. 294. Tryb dostępu: <http://dziennikustaw.gov.pl/du/1933/s/35/294> stan z dnia 2.05.2018 r.

Ustawa z dnia 9 kwietnia 1938 r. o zmianie ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli. – Dziennik Ustaw, 1938, nr 27, poz. 243. Tryb dostępu: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19380270243> stan z dnia 2.05.2018 r.

Anna Grudziecka
Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Mławie

Lęk w szkole

Występowanie lęków jest częścią prawidłowego rozwoju dziecka. Spełnia ważną funkcję w życiu, ponieważ uruchamia mechanizmy przystosowawcze pomagające poradzić sobie z trudną sytuacją.

Lęk jest sygnałem niebezpieczeństwa wewnętrznego, z którego dziecko niedokładnie zdaje sobie sprawę. Nie może przed nim uciec. Dzisiejszy świat uniemożliwia życie bez lęku. Szczególnie dorośli powinni pomóc dzieciom przezwyciężać różne lęki, które mogą odcisnąć piętno na przyszłym życiu. Przesłanie to kieruję do nauczycieli, aby pomagali swoim uczniom przezwyciężać lęk w szkole. Dziecko rozpoczynając edukację wkracza w szereg dodatkowych obowiązków oraz poznaje nowych ludzi. Zmiany te mogą powodować różne frustracje, dlatego dziecko potrzebuje wsparcia.

Lęk jest emocją często odczuwaną, ale również kluczem do zrozumienia wielu różnorodnych zaburzeń. Poznanie roli lęku w powstawaniu zaburzeń, analiza czynników prowadzących i blokujących pozwoli na lepsze oddziaływanie profilaktyczne.

„Lęk jest nie tylko uczuciem bardzo normalnym, ale i bardzo ważnym. Być go pozbawionym oznacza znajdować się w poważnym niebezpieczeństwie. Lęk jest podstawowym mechanizmem obronnym. Jest to zjawisko dość złożone, na które składa się odczucie emocjonalne oraz pewne zmiany fizyczne.”¹

Lęk pełni rolę przystosowawczą, ma mobilizować do działań chroniących przed zagrożeniem bądź zabezpieczyć przed niezaspokojeniem potrzeb. Lęk ułatwia uczenie się zachowań społecznych. Lęk przygotowując do działania, umożliwia wypracowanie sposobów tego działania. Jeśli dziecko poradzi sobie z zadaniami, nabiera wówczas wiary we własne możliwości. Lęk skłania do działania, w rezultacie którego organizm może wyzwolić się z sytuacji niebezpiecznej dla fizycznego bądź psychicznego zdrowia jednostki.

¹ T. Withehead, Pokonać lęk, Warszawa 1995, s. 13.

WARTO WIEDZIEĆ

„Badania psychologiczne jasno dowodzą, że za lękiem kryje się niedocenianie własnego „ja”, „własnej wartości”.”²

Lęklivość łączy się ściśle z samooceną, z problemem pewności siebie, więc bardzo ważne jest wykrycie przyczyn powstawania osobowości lękliwej, by temu zapobiec.

Lęki występujące w wieku szkolnym są pośrednio wywoływane na ogół już we wcześniejszym okresie przez określone postawy wychowawcze rodziców. Podjęcie nauki jest naprawdę ważnym etapem w procesie stopniowego odrywania się od rodziców, usamodzielniania oraz uniezależnienia.

„Psychologowie mówiąc o sytuacjach trudnych emocjonalnie, które wyzwalały pierwsze dni pobytu w przedszkolu, wskazują na rolę lęku separacyjnego, lęku przed nowym i nieznanym oraz lęku wynikającego z wymagań jakimi dziecko nie może sprostać.”³

Sytuacje lękotwórcze w przedszkolu związane są przede wszystkim z adaptacją do nowego środowiska, osób i zadań. Pierwsze dni w przedszkolu są silną sytuacją lękotwórczą. W wyjątkowych sytuacjach pojawiają się zaburzenia nerwicowe, takie jak moczenie nocne, bóle brzucha, wymioty i jąkanie. Spada odporność immunologiczna, dziecko często łapie infekcje.

U dzieci niepełnosprawnych intelektualnie silniej wyzwala się lęk. One obserwując, jak inne dzieci sprawnie radzą sobie z wieloma czynnościami, które są dla nich bardzo trudne, budują obraz siebie – jestem gorszy od innych. Stawianie zbyt dużych wymagań, krytykowanie, wyśmiewanie powoduje, że rozwija się w nich przekonanie, że są gorsze od innych, a to z kolei jest przyczyną silnego lęku.

Jednym z ważnych czynników wyzwalających lęk jest niska pozycja w grupie. W grupie jedni są bardziej ważni, inni mniej. Niepopularne staje się dziecko lękliwe, odbiegające wyglądem lub rozwojem od pozostałych, słabsze fizycznie, także gorzej ubrane.

Ważnym czynnikiem, który wpływa na gotowość reagowania lękiem jest szkoła. *„Wytworzenie się osoby lękliwej ... zależy od dającej się mniej dokładnie określić postawy wychowawców”.*⁴

² J. Ranschburg, Lęk, gniew, agresja, Warszawa 1993, s. 84.

³ M. Moliccka, Bajkoterapia, Poznań 2002, s. 91.

⁴ J. Ranschburg, op. cit., s. 137.

WARTO WIEDZIEĆ

Od nauczyciela zależy atmosfera w klasie, a więc i stosunki, jakie kształtują się między nim a uczniami. Ocenianie ma wpływ na to jaki obraz buduje sobie dziecko. Dziecko wie jak jest traktowane i wyrabia o sobie negatywne zdanie. To nauczyciel powinien wychwycić napięcia i niepokoje dzieci, by chronić je przed negatywnymi następstwami w przyszłości.

Pedagog ze względu na rolę jaką pełni w stosunku do swoich dzieci powinien być wsparciem dla niego w każdej chwili.

*„Współpraca wychowanka z wychowawcami jest ważna dla obu stron, pierwszemu dając kierunek i oparcie, drugim zaś zapewniając satysfakcję skuteczności i owocności działania. Natomiast bez tego porozumienia z wychowankiem i współdziałania z jego strony, działanie przestaje być wychowaniem, a zmienia się tylko w tresurę, w wyrabianie przy pomocy lęku i kar, automatycznych nawyków i dobrych przyzwyczajzeń, jednakże kosztem złamania w wychowanku pędu do samodzielności i wolności wewnętrznej brania na siebie odpowiedzialności”.*⁵

Lepsze poznanie osobowości dziecka lękliwego będzie pomocne dla wychowawców w szkole w stopniowym coraz lepszym uświadamianiu sobie swojej postawy wychowawczej, w jej modyfikacji, a więc w skuteczniejszej i owocnej pracy pedagogicznej.

Uczucie lęku powstaje także u dzieci w klasach starszych, które ciągle słyszą, że jakość ocen na świadectwie końcowym może zaważyć na dalszym wyborze szkoły i rodzaju nauki. Uczniowie ambitni również to przeżywają, a każda gorsza ocena stanowi dla nich dodatkowe zagrożenie ich własnej wartości. Nikt nie zastanawia się nad tym, jakie są ich przeżycia, przecież dziecko zawsze uczyło się dobrze i osiągało dobre oceny. W niektórych przypadkach lęk powoduje niewłaściwy wybór szkoły średniej, a potem studiów wyższych.

Dodatkowym czynnikiem usposabiającym do stanów lękowych jest okres dojrzewania. W tym czasie łatwo o niepowodzenia w nauce, o poczucie mniejszej wartości własnej, nieakceptowanie siebie i swego wyglądu, o postawę buntu i negacji, a tym samym wrogi stosunek do otaczającego świata i uczucie lęku.

Lęki mają mobilizować do działań chroniących dziecko przed zagrożeniem. Jednak lęk staje się patologiczny, gdy ciągle dominuje w zachowaniu i prowadzi do zaburzeń w funkcjonowaniu organizmu, wyczerpania oraz chorób.

⁵ S. Kunowski, Podstawy współczesnej pedagogiki, Warszawa 1993, s. 258.

WARTO WIEDZIEĆ

Maria Molicka przedstawia objawy lęku w kilku sferach:

- w wegetatywnej – dotyczy układu pokarmowego (wywołuje: suchość jamy ustnej, nadmierne ślinienie się, wzmożoną perystaltykę jelit), układu oddechowego (przyspieszenie oddechu), układu krążenia (przyspieszenie akcji serca, zaczerwienienie bądź bladość skóry), układu nerwowego (rozszerzenie źrenic), układu hormonalnego (wzmożona potliwość), układu moczowo-płciowego (parcie na mocz), układu motorycznego (wzmożone napięcie mięśniowe), dolegliwości somatyczne ujawniają się w postaci bólów głowy i brzucha;
- w sferze sprawności myślenia (sferze poznawczej) – pojawiają się: luki w pamięci, zapominanie, niemożność skoncentrowania się, chaos i gonitwa myśli, pustka;
- w sferze emocji – pojawiają się: uczucie męczącego napięcia, drażliwość, złość, płaczliwość, przygnębienie;
- w sferze zachowań (behawioralnej) – pojawiają się: trudności z mówieniem, drżenie, wysoki i nerwowy śmiech, zgrzytanie zębami, niepokój ruchowy bądź zahamowanie ruchowe, zachowania o charakterze przymusowym (stereotypy ruchowe, ssanie kciuka, obgryzanie paznokci, stereotypy słowne).

*„Cena, jaką płaci dziecko przeżywające silny i stały lęk, to wysokie pobudzenie, które prowadzi do wyczerpania organizmu”.*⁶

Dziecko, które odczuwa lęk próbuje sobie radzić z nim na wszelkie sposoby. Wypracowuje różne strategie radzenia sobie z lękiem. Kiedy lęk trwa długo może doprowadzić do powstania wielu objawów nerwowych. Objawy nerwicowe pojawiają się w wyniku utrwalenia się patologicznych reakcji radzenia sobie w sytuacji trudnej emocjonalnie.

*„We współczesnej psychopatologii przez nerwicę rozumie się specyficzny zespół odczuć i zachowań, wynikających z uczucia lęku i wyuczonych, nawykowych reakcji obronnych przed lękiem..., którego źródłem są zwykle długotrwałe, silne konflikty psychiczne, powstałe, w najbliższym środowisku dziecka.”*⁷

Należy chronić dzieci przed tą chorobą, nie można pozwolić, aby pogrążyły się w lęku. Gdy dziecko ma rozpoznane zaburzenie lękowe i zostaje skierowane do specjalisty bardzo ważna jest współpraca szkoły z rodzicami oraz ze specjalistami.

⁶ M. Molicka, op. cit., s. 17.

⁷ A. Jaczewski, Z. Korczak, A. Popielarska, *Rozwój i zdrowie ucznia*, Warszawa 1976, s. 183.

WARTO WIEDZIEĆ

Podsumowując, każde dziecko doświadcza lęku. Należy pomóc dziecku w przezwyciężaniu go, gdyż niekorzystnie wpływa to na jego rozwój.

Środowisko szkolne ma bardzo silny wpływ na rozwój psychiczny dziecka. Poza zasadniczym zadaniem szkoły, jakim jest przekazanie dzieciom wiedzy w dostępnym im zakresie, ma ona również pomóc uczniom przezwyciężyć lęk, którego doświadczają. Prawidłowy rozwój psychiczny dziecka uzależniony jest od właściwych kontaktów interpersonalnych, czyli przede wszystkim od pozytywnych kontaktów ucznia z nauczycielami i kolegami. Możliwy jest tylko wtedy, gdy dziecko nie będzie lękliwe, a może mu w tym pomóc pedagog.

Budując obraz samego siebie, dziecko opiera się początkowo na opinii innych, ważnych dla niego osób, czyli rodziców i nauczycieli oraz na efektach własnych działań. Ocenia się porównując z innymi. Dlatego tak wielka rola przypada pedagogom, by potrafili dostosować wymogi do możliwości dziecka, także powinni tworzyć atmosferę zrozumienia.

Lęki i obawy umacniają się często przez niewłaściwe postępowanie rodziców z dzieckiem. Tak więc muszą i oni pomagać dziecku, a nie tylko obarczać tym nauczycieli. Współpraca ucznia zarówno z rodzicami, jak i pedagogiem pozwoli uniknąć sytuacji lękliwych.

Bibliografia

JACZEWSKI Andrzej, KORCZAK Zofia, POPIELARSKA Aniela. Rozwój i zdrowie ucznia, Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1985.

KOZIELECKI Józef. Koncepcje psychologiczne człowieka, Warszawa : Żak, 1995.

KUNOWSKI Stefan. Podstawy współczesnej pedagogiki, Warszawa : Wydaw. Salezjańskie, 1993.

MOLICKA Maria. Bajkoterapia, Poznań : Media Rodzina, 2001.

PRZETACZNIK-GIEROWSKA Maria, MAKIEŁŁO-JARŻA Grażyna. Psychologia rozwojowa i wychowawcza wieku dziecięcego, Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1985.

RANSCHBURG Jenó. Lęk, gniew, agresja, Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1993.

WITEHEAD Tony. Pokonać lęk, Warszawa : WAB, 1995.

WARTO WIEDZIEĆ

Bożena Lewandowska
Biblioteka Pedagogiczna w Ciechanowie

Zakazane książki

Od czasów gdy pojawiły się książki, istniały próby zakazu rozpowszechniania niewygodnych utworów. W 1559 r. Oficjum kościoła rzymsko-katolickiego po raz pierwszy ogłosiło *Index Librorum Prohibitorum*, listę lektur zakazanych dla wierzących chrześcijan, książek o treści niezgodnej z dogmatami ustalonymi na soborze trydenckim. Za niebezpieczne uważano teksty naukowe, które podobnie jak pisma Keplera i Galileo Galileusza, podważały fundament dogmatów kościelnych. Również w czasach współczesnych próbuje się wskazywać tytuły, których nie powinno się czytać. O ile dawniej pewne książki kwestionowane były najczęściej z powodów ideowych, to dziś najczęściej wszelkie próby cenzury argumentowane są chęcią ochrony przed „niewłaściwymi” treściami, negatywnymi efektami kształtowania umysłu młodego czytelnika, wpajaniem mu niewłaściwych postaw życiowych.

<http://niestatystyczny.pl/2017/09/28/mimo-zakazow-czytamy-je-wszyscy-ksiazki-zakazane/>

WARTO WIEDZIEĆ

Z uwagi na rosnącą liczbę prób blokowania i zakazywania pewnych książek w bibliotekach, księgarniach oraz w szkołach, Stowarzyszenie Bibliotek Amerykańskich (*American Library Association – ALA*) zdecydowało się powołać do życia w 1982 r. inicjatywę, która ma uświadamiać ludzi o niebezpieczeństwie, jakie niosą za sobą próby ograniczania dostępu do informacji. Sama inicjatywa szybko osiągnęła międzynarodowy rozmiar. Dziś w wielu krajach, również w Polsce, w ramach Tygodnia Zakazanych Książek (*Banned Books Week*) we wrześniu, organizuje się akcje wskazujące na ten dość istotny problem i promujące wolność czytania, zachęcające do kupowania i czytania tytułów zakazanych, piętnujące cenzurowanie książek. W obchody Tygodnia Zakazanych Książek włączają się biblioteki, szkoły i księgarnie, zachęcając do sięgania po zakazywane książki.

Lista autorów i tytułów dotkniętych represjami jest zaskakująca. Znalazły się w tym gronie m.in. Pismo Święte, zakazane w III Rzeszy czy Baśń o czerwonym kapturku, gdyż dziewczynka niosła w koszyczku butelkę wina dla babci.

Z innych pozycji literackich warto wymienić te, które często próbowano zakazywać:

1. **Alicja w Krainie Czarów** – Książka Lewisa Carrolla została zakazana w Chinach z powodu antropomorfizacji zwierząt i przypisania ludzkiego języka zwierzętom.
2. **Archipelag GUŁag**. Książka Aleksandra Sołżenicyna była zakazana w ZSRR z powodów politycznych a sam autor został aresztowany za krytyczne uwagi wobec stalinizmu, pozbawiony radzieckiego obywatelstwa i wydalony z kraju.
3. **Buszujący w zbożu**. Książka Davida Salingera była zakazana w szkołach i amerykańskich bibliotekach ze względu na kontrowersje z powodu wulgarnego języka, nawiązań seksualnych, promowania lekceważenia wartości rodzinnych, używek i rozwiązłości.
4. **Cierpienia młodego Wertera** Johanna Wolfganga Goethe według kościoła nakłaniały do samobójstw dlatego też zostały zakazane przez niego z powodów religijnych i społecznych.
5. **Doktor Żywago**. Książka Borysa Pasternaka została zakazana w Rosji za antywojenny, kontrrewolucyjny wydźwięk i krytykę stalinizmu.

WARTO WIEDZIEĆ

6. **Folwark zwierzęcy** George Orwella. Książka była zabroniona w wielu krajach poprzez alegoryczny sposób przedstawiania stalinizmu oraz godzenie w wartości religii islamskiej.
7. **Jądro ciemności**. Książka Josepha Conrada była atakowana za rasistowski wydźwięk, wzbudzając ogólne oburzenie.
8. **Kochanek Lady Chatterley**. Powieść D.H. Lawrence'a uznano za książkę pornograficzną.
9. **Lolita**. Książka Vladimira Nabokova również uznana została za pornograficzną ze względu na fascynację niedojrzałymi dziewczynkami, erotyczną obsesję na punkcie tytułowej Lolity.
10. **Lot nad kukułczym gniazdem**. Powieść Kena Keseya została zakazana w wielu amerykańskich szkołach z uwagi na wulgarne słownictwo, gloryfikowanie działalności przestępczej, opisy brutalności i przyczynianie się do zepsucia młodzieży.
11. **Malowany ptak**. Głównymi zarzutami wobec Jerzego Kosińskiego była obfitość brutalnych scen i „antypolska wymowa powieści”.
12. **Pięćdziesiąt twarzy Greya** E. L. James'a znalazła się na liście za obraźliwy język, niestosowny seks, sadystyczne sceny, treści pornograficzne, zajmowanie stanowiska w sprawach religijnych.
13. **Szatańskie wersety**. Dzieło Salmana Rushdiego zostało zakazane w wielu krajach za bluźnierstwa wobec Islamu i proroka Mahometa.

Również w Polsce znaleźć można wiele przykładów cenzury tytułów jak i autorów. Posługiwanie się przez Witolda Gombrowicza w „Ferdynandzie” groteską, nonsensem, surrealizmem, wyśmiewanie „narodowych świętości”, wzbudzało ogromne kontrowersje po wojnie, narażając utwór na cenzurę. Jan Nowak-Jeziorański, wieloletni dyrektor rozgłośni Radio Wolna Europa, należał do najbardziej zwalczanych autorów komunistycznego okresu. Jego „Kurier z Warszawy” został wydany w kraju dopiero w 1989 r. Czesław Miłosz krytykując w swojej twórczości PRL, piętnując polski nacjonalizm, naraził się cenzurze w wyniku czego wszystkie jego utwory wycofano z bibliotek. Sytuacja uległa nieco poprawie

WARTO WIEDZIEĆ

w momencie otrzymania przez autora Nagrody Nobla w dziedzinie literatury w 1980 roku, choć jego twórczość wydawano w wersji okrojonej.

Bibliotekarze, nauczyciele, księgarze powinni zwracać uwagę na kwestię granic wolności słowa w literaturze i problem cenzury. Warto włączać się do akcji „Tydzień Zakazanych Książek” by zwracać uwagę na literaturę wycofywaną z bibliotek, uznawaną za kontrowersyjną, niepoprawną politycznie, społecznie, obyczajowo czy religijnie. Zachęcać czytelników do czytania książek, które znalazły się na „czarnej liście”, organizować spotkania, seminaria, dyskusje o literaturze, zwracać uwagę opinii publicznej na działanie cenzury.

Bibliografia

Tydzień zakazanych książek. Tryb dostępu: <http://www.legalnakultura.pl/pl/czytelnia-kulturalna/wspolne-sprawy/news/1841,tydzien-zakazanych-ksiazek> stan z dnia 1.06.2018 r.

Biblia po raz pierwszy na liście książek, które najczęściej próbowano zakazywać w USA. Tryb dostępu: <http://booklips.pl/newsy/biblia-po-raz-pierwszy-na-liscie-ksiazek-ktore-najczesciej-probowano-zakazywac-w-usa/> stan z dnia 1.06.2018 r.

Mirosława Ostrowska
Biblioteka Pedagogiczna w Ciechanowie

System reagowania w placówkach oświatowych na ujawnienie cyberprzemocy

Zapewnienie uczniom bezpieczeństwa w szkole jest ważnym elementem organizacji pracy każdej placówki oświatowej. Głównym celem działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania cyberprzemocy jest ograniczenie lub całkowite wyeliminowanie zachowań agresywno-przemocowych, realizowanych przy użyciu technologii komunikacyjnych w szkole i po za nią, a także zapobieganie powstawaniu tego rodzaju problemów.

Ujawnienie zjawiska cyberprzemocy wymaga podjęcia w szkole konkretnych działań interwencyjnych. Aby interwencja była skuteczna, należy pamiętać o następujących zasadach:

- wprowadzić działania profilaktyczne w szkole, uświadamiające społeczności szkolnej zasady korzystania i zagrożenia płynące z użytkowania różnych technologii komunikacyjnych,
- opracować procedurę reagowania w szkole na zjawisko cyberprzemocy,
- podejmować interwencję w każdym przypadku ujawnienia lub podejrzenia cyberprzemocy.

Ujawnienie przypadku cyberprzemocy

Informacja o tym, że w szkole miała miejsce cyberprzemoc może pochodzić z różnych źródeł. Osobą zgłaszającą fakt prześladowania może być poszkodowany uczeń, jego rodzice, inni uczniowie – świadkowie zdarzenia, nauczyciele. Niezależnie od tego, kto zgłasza przypadek cyberprzemocy procedura interwencyjna powinna obejmować :

- udzielenie wsparcia ofierze przemocy,
- zabezpieczenie dowodów i ustalenie okoliczności zdarzenia,
- wyciągnięcie konsekwencji wobec sprawcy przemocy oraz praca nad zmianą postawy ucznia.

WARTO WIEDZIEĆ

Ustalenie okoliczności zdarzenia

Wszystkie przypadki przemocy, a więc także przemocy z wykorzystaniem mediów elektronicznych powinny zostać właściwie zbadane, zarejestrowane i udokumentowane. O zaistniałym zjawisku nauczyciel nie będący wychowawcą, informuje wychowawcę, który informuje o fakcie pedagoga szkolnego i dyrektora. Wszyscy wspólnie dokonują analizy zdarzenia i planują dalsze postępowanie, ustalają również ewentualnych świadków. Na tym etapie należy poprosić o pomoc nauczyciela informatyki.

Zabezpieczenie dowodów

Wszystkie dowody cyberprzemocy powinny zostać zabezpieczone i zarejestrowane. Należy zanotować datę i czas otrzymania materiału, treść wiadomości, a jeśli to możliwe dane nadawcy lub adres strony internetowej, na której pojawiły się szkodliwe treści. Zabezpieczenie dowodów ułatwi dalsze postępowanie dostawcy usługi, ale również stanowi materiał, z którym powinny się zapoznać wszystkie zaangażowane w sprawę osoby.

https://www.google.pl/search?q=cyberprzemoc&client=chrome-omni&source=lnms&tbn=isch&sa=X&sqi=2&ved=0ahUKEwiGnNCYha3bAhVF-qwKHX9mCR8Q_AUICigB&biw=1920&bih=1094#imgrc=NEKy3MKZ6zyuOM:

Identyfikacja sprawcy

Młodzi ludzie często mają złudne przekonanie, iż nowe technologie zapewniają im pełną anonimowość. Jak przekonują specjaliści, istnieje wiele sposobów identyfikacji źródła cyberprzemocy. Osoby zajmujące się ustalaniem okoliczności zajścia powinny mieć jednak świadomość, iż znalezienie miejsca pochodzenia materiału nie zawsze oznacza odnalezienie osoby, która jest za zdarzenie odpowiedzialna.

Wielu sprawców cyberprzemocy posługuje się „skradzioną tożsamością”, wykorzystując telefony innych uczniów, profile w serwisach społecznościowych, ich konta pocztowe, itp. do wysyłania wiadomości bądź zamieszczania krzywdzących materiałów. Trudności z wykryciem „cyberagresora” mogą pojawić się również w sytuacji, gdy materiał przesyłany jest między telefonami komórkowymi drogą bezprzewodową lub wiadomości tekstowe na telefon wysyłane są z bramki internetowej.

Jak pokazuje praktyka, w większości przypadków identyfikacja agresora nie jest zbyt trudna. Ofiary cyberprzemocy często potrafią wskazać sprawcę, który najczęściej okazuje się być kolegą ze szkoły, bądź przynajmniej mają przypuszczenie, kto może nim być.

Działania wobec ofiary cyberprzemocy

Podobnie jak w przypadku innych form przemocy, ofiara cyberprzemocy potrzebuje pomocy i emocjonalnego wsparcia ze strony dorosłych. Musi także wiedzieć, że szkoła podejmie odpowiednie kroki w celu rozwiązania problemu.

Podczas rozmowy z uczniem – ofiarą przemocy :

- zapewnij go, że dobrze zrobił mówiąc ci o tym, co się stało,
- powiedz, że widzisz i rozumiesz, że jest mu trudno ujawnić to, co go spotkało,
- powiedz mu, że nikt nie ma prawa tak się zachowywać wobec niego,
- zapewnij go, że szkoła nie toleruje żadnej formy przemocy, i że postarasz się mu pomóc uruchamiając odpowiednie procedury interwencyjne,
- bądź uważny na pozawerbalne przejawy uczuć dziecka – zażenowanie, skrępowanie, wstyd, lęk, przerażenie, smutek, poczucie winy.

WARTO WIEDZIEĆ

Uczeń będący ofiarą cyberprzemocy powinien otrzymać poradę, jak ma się zachować, aby zapewnić sobie poczucie bezpieczeństwa i nie doprowadzić do eskalacji prześladowania. Po zakończeniu interwencji należy monitorować sytuację ucznia sprawdzając, czy nie są wobec niego podejmowane dalsze działania przemocowe bądź odwetowe ze strony sprawcy.

Rodzice dziecka będącego ofiarą cyberprzemocy powinni być poinformowani o problemie i otrzymać wsparcie i pomoc ze strony szkoły. W rozmowie z nimi pedagog lub wychowawca powinien przedstawić kroki, jakie zostały podjęte w celu wyjaśnienia zajścia oraz zapewnienia bezpieczeństwa poszkodowanemu uczniowi, a także, jeśli to wskazane, zaproponować rodzicom i dziecku pomoc specjalisty (psychologa, pedagoga).

Działania wobec sprawcy cyberprzemocy

Rozmowa z uczniem-sprawcą cyberprzemocy o jego zachowaniu powinna zawierać pewne elementy:

- celem rozmowy powinno być ustalenie okoliczności zajścia, wspólne zastanowienie się nad jego przyczynami i poszukanie rozwiązania sytuacji konfliktowej,
- sprawca powinien otrzymać jasny i zdecydowany komunikat o tym, że szkoła nie akceptuje żadnych form przemocy,
- należy omówić z uczniem skutki jego postępowania i poinformować o konsekwencjach regulaminowych, które zostaną wobec niego zastosowane,
- sprawca powinien zostać zobowiązany do zaprzestania swojego działania i usunięcia z sieci szkodliwych materiałów,
- ważnym elementem rozmowy jest też określenie sposobów zadośćuczynienia wobec ofiary cyberprzemocy,
- jeśli w zdarzeniu brała udział większa grupa uczniów, należy rozmawiać z każdym z nich z osobna, zaczynając od lidera grupy,
- nie należy konfrontować sprawcy i ofiary cyberprzemocy.

WARTO WIEDZIEĆ

Zastosowanie środków dyscyplinarnych wobec sprawcy cyberprzemocy

Cyberprzemoc jest formą przemocy rówieśniczej i jako taka powinna podlegać określonym w wewnętrznych przepisach szkoły sankcjom. Szkoła może tu stosować konsekwencje przewidziane dla sytuacji „tradycyjnej” przemocy. Warto jednak rozszerzyć repertuar dostępnych środków, np. o zasady korzystania w szkole z akcesoriów elektronicznych (PSP, mp3 itp.).

Należy pamiętać, iż celem sankcji wobec sprawcy jest:

- zatrzymanie przemocy i zapewnienie poczucia bezpieczeństwa poszkodowanemu uczniowi,
- wzbudzenie refleksji na temat swojego zachowania, zrozumienie krzywdy jaką spowodował i powstrzymanie przed podobnym zachowaniem w przyszłości,
- pokazanie społeczności szkolnej, że cyberprzemoc nie będzie tolerowana i że szkoła jest w stanie efektywnie zareagować w tego rodzaju sytuacji.

Ochrona świadków zgłaszających zdarzenie

Ważne jest, by w wyniku interwencji nie narazić ich na zemstę i groźby ze strony sprawcy. Osoba, której uczeń zaufał informując o jakimkolwiek akcie przemocy, a więc także cyberprzemocy, ma obowiązek postępować tak, by swoim zachowaniem i działaniem nie narazić świadka zgłaszającego problem.

Postępowanie interwencyjne wymaga od wyjaśniającego sprawę dyskrecji i poufnego postępowania. Występowaniu w roli świadka często towarzyszą dramatyczne przeżycia — uczniowie boją się, że sami również mogą stać się obiektem prześladowań, obawiają się etykiety „donosiciela”. Wiedząc o tym pedagog powinien tak rozmawiać z uczniem, by wzbudzić swoim zachowaniem zaufanie oraz poczucie bezpieczeństwa, wykazać zrozumienie i empatię.

Niedopuszczalne jest konfrontowanie świadka ze sprawcą jako metoda wyjaśniania sprawy czy ostentacyjne wywoływanie go z lekcji celem złożenia zeznań. Należy wykluczyć takie postępowanie ze względu na bezpieczeństwo świadka i nie narażanie go na odwet ze strony agresora. Zaniedbanie tego rodzaju podstawowych zasad bezpieczeństwa może

WARTO WIEDZIEĆ

sprawić, że następnym razem uczeń nie podejmie działań na rzecz obrony słabszych i nie zgłosi zagrażającego zdarzenia.

Sporządzenie dokumentacji z zajęcia

Pedagog szkolny zobowiązany jest do sporządzenia notatki służbowej z rozmów ze sprawcą, poszkodowanym, ich rodzicami oraz świadkami zdarzenia. Protokół powinien zawierać datę i miejsce rozmowy, personalia osób biorących w niej udział i dokładnie ustalony przebieg wydarzeń. Jeśli rozmowa przebiega w obecności świadka (np. wychowawcy) powinien on podpisać notatkę po jej sporządzeniu. Jeśli zostały zabezpieczone dowody cyberprzemocy, należy je również włączyć do dokumentacji pedagogicznej (wydruki, opis, itp.).

Bibliografia

Jak reagować na cyberprzemoc: poradnik dla szkół. Tryb dostępu: https://fundacja.orange.pl/files/user_files/user_upload/6.%20gdzie%20jest%20mimi/jak-reagowac-na-cyberprzemoc.pdf stan z dnia 29.05.2018 r.

System zapobiegania i reagowania na cyberprzemoc. Tryb dostępu: http://sieciaki.cba.pl/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=18&Itemid=72,%20dostęp%2029.%2005.%202018%20r. stan z dnia 30.05.2018 r.

Wychowawcza rola szkoły

Wydawnictwa zwarte

1. Babiuch, Małgorzata : Jak współpracować z rodzicami „trudnych uczniów”. Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 2007.
2. Becker-Pestka, Daria : Opieka szkoły nad dzieckiem z rodziny patologicznej. Warszawa : CeDeWu, 2017.
3. Białek, Ewa : Zrównoważony rozwój dziecka w świetle nowych wyzwań. Kraków : Impuls, 2009.
4. Bochno, Ewa : Rozmowa jako metoda oddziaływania wychowawczego : studium teoretyczno-empiryczne. Kraków : Impuls, 2004.
5. Chomczyńska-Miliszkiwicz, Mariola, Pankowska, Dorota : Polubić szkołę : ćwiczenia grupowe do pracy wychowawczej. Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1995.
6. Dudziak, Urszula : Wychowanie w klasie szkolnej : scenariusz godzin wychowawczych dla szkół ponadpodstawowych. Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 2002.
7. Dymara, Bronisława : Dziecko w świecie edukacji : przykłady zajęć kompleksowych : bliżej integracji osoby i pedagogiki współbycia. Kraków : Impuls, 2009.
8. Gordon, Thomas : Wychowanie bez porażek w szkole. Warszawa : Pax, 2000.
9. Jankowski, Bogdan : Poznawanie uczniów : zdobywanie informacji w pracy wychowawczej. Warszawa : Fraszka Edukacyjna, 2002.
10. Jankowski, Bogdan : Wychowanie w szkole : tworzenie programu wychowawczego. Poznań : Wydawnictwo Arka, 2000.
11. Łobocki, Mieczysław : Teoria wychowania w zarysie. Kraków : Impuls, 2005.
12. Łobocki, Mieczysław : W trosce o wychowanie w szkole. Kraków : Impuls, 2007.
13. Majewska-Opiełka, Iwona : Logodydaktyka w edukacji : o wychowaniu mądrego i szczęśliwego człowieka. Sopot : Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2015.

ZESTAWIENIA BIBLIOGRAFICZNE

14. Nowosad, Inetta : Nauczyciel – wychowawca czasu polskich przełomów. Kraków : Impuls, 2001.
15. Paszkiewicz, Aneta : Skuteczna praca wychowawcza nauczyciela z uczniem. Warszawa : Difin, 2014.
16. Sałasiński, Mirosław, Badziukiewicz, Beata : Vademecum pedagoga szkolnego. Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 2003.
17. Sowisło, Maryła : Dla dobra dziecka : o warsztacie pracy nauczyciela-wychowawcy. Kraków : Impuls, 2007.
18. Strycharska-Gać, Berta : Za szkolnym progiem. Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 2005.
19. Szuty, Jacek : Gdy nauczyciel jest wychowawcą. Warszawa : Wydawnictwo Szkolne PWN, 2001.
20. Śliwerski, Bogusław : Program wychowawczy szkoły. Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 2001.
21. Wychowawcza rola szkoły / pod red. Janusza Kirenko, Teresy Zubrzyckiej-Maciąg, Danuty Wosik-Kawali. Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2012.
22. Zwierzyńska, Elżbieta : Poznawanie klasy szkolnej : poradnik dla nauczyciela. Warszawa : Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej, 2008.

Artykuły z czasopism

1. Adrukowicz, Wiesław : Humanizacja w kształceniu // Edukacja i Dialog. – 1999, nr 8, s. 9-13.
2. Bilińska-Suchanek, Ewa : Szkoła jako miejsce kształtowania tożsamości do poziomu odgrywania ról // Edukacja. – 2004, nr 1, s. 5-11.
3. Fatyga, Barbara : Sytuacja społeczno-kulturowa młodzieży a wyzwania wychowawcze // Problemy Opiekuńczo Wychowawcze. – 2000, nr 8, s. 3-10.
4. Gajewska, Grażyna : Opiekuńczo-wychowawcze możliwości szkoły // Problemy Opiekuńczo Wychowawcze. – 2001, nr 2, s. 24-29.
5. Grabowska, Tatiana : Być albo nie być – dylematy współczesnego nauczyciela // Życie Szkoły. – 2001, nr 9, s. 11-14.
6. Groth, Erik : Szkoła jako ucząca się organizacja : od teorii do praktyki // Dyrektor Szkoły. – 2006, nr 10, s. 39-40.

ZESTAWIENIA BIBLIOGRAFICZNE

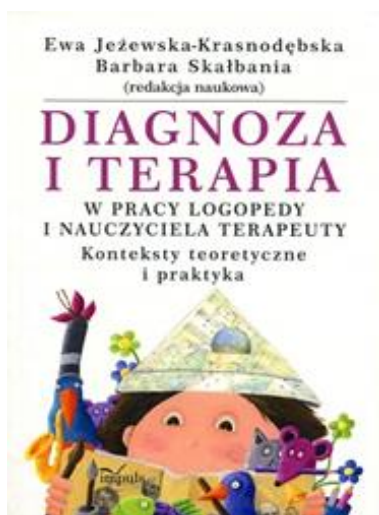
7. Grygier, Urszula : Wychowanie przez działanie // Problemy Opiekuńczo Wychowawcze. – 2002, nr 8, s. 42-46.
8. Ilnicka, Renata : W trosce o ucznia w zreformowanej szkole // Problemy Opiekuńczo Wychowawcze. – 2004, nr 1, s. 42-44.
9. Klimowicz, Anna : Szkoła miejscem promowania wartości // Dyrektor Szkoły. – 2017, nr 2, s. 72-75.
10. Kozłowski, Tomasz : Szkoła (pro)demokratyczna // Dyrektor Szkoły. – 2017, nr 4, s. 50-52.
11. Łukasik, Joanna : Nauczyciel – we współczesnej szkole // Nowa Szkoła. – 2006, nr 1, s. 35-40.
12. Michalski, Jarosław : Z czym uczeń powinien wyjść ze szkoły : niezbędnik wychowawczy // Nowa Szkoła. – 2006, nr 2, s. 13-17.
13. Raczkowska, Jadwiga : Uczenie tolerancji pilnym zadaniem wychowawczym // Problemy Opiekuńczo Wychowawcze. – 2000, nr 5, s. 25-30.
14. Szczepkowska, Katarzyna, Tołwińska-Królikowska, Elżbieta : Wartości a program wychowawczy // Dyrektor Szkoły. – 2017, nr 2, s. 80-83.
15. Waloszek, Danuta : Czy szkoła może być miejscem porozumienia? : czyli o wzajemności brania i dawania // Życie Szkoły. – 2003, nr 2, s. 67-75.
16. Zdrojewska-Bielawska, Urszula : Integrowanie zespołu klasowego : opis działań wychowawczych // Nowa Szkoła. – 2005, nr 4, s. 29-32.

WARTO PRZECZYTAĆ

Bożena Lewandowska
Biblioteka Pedagogiczna w Ciechanowie

Guzowska, Beata, Masa piankowa : ciekawe pomysły dla dzieci : krok po kroku. Toruń : Wydawnictwo Literat, [2017].

Diagnoza i terapia w pracy logopedy i nauczyciela terapeuty : konteksty teoretyczne i praktyka / pod redakcją naukową Ewy Jeżewskiej-Krasnodębskiej i Barbary Skałbani. Kraków : Oficyna Wydawnicza "Impuls", 2017.

Wspomaganie rozwoju mowy i przygotowanie do nauki czytania i pisania / red. prowadząca Krystyna Zielińska, Beata Krysiak. Poznań : Forum Media Polska, cop. 2017.

WARTO PRZECZYTAĆ

Scratch : komiksowa przygoda z programowaniem : wstęp do programowania dla najmłodszych. Gliwice : Wydawnictwo Helion, copyright 2017.

Wiszniewski, Michał , Zabawa w programowanie : język C dla nastolatków. Gliwice : Wydawnictwo Helion, copyright 2016.

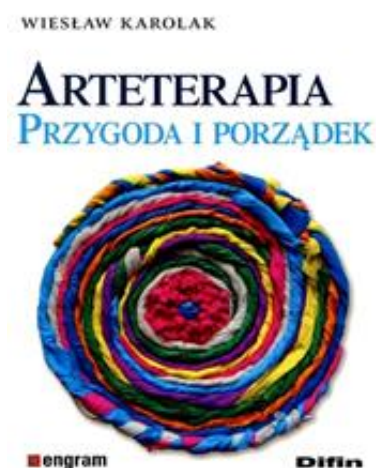

Materiały do pracy z uczniem z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim : ćwiczenia i karty pracy / Irena Sosin [et al.]. Poznań : Forum Media Polska, 2015.

WARTO PRZECZYTAĆ

Wiszniewski, Michał. Python na start! : programowanie dla nastolatków / Michał Wiszniewski. Gliwice : Wydawnictwo Helion, copyright 2017.

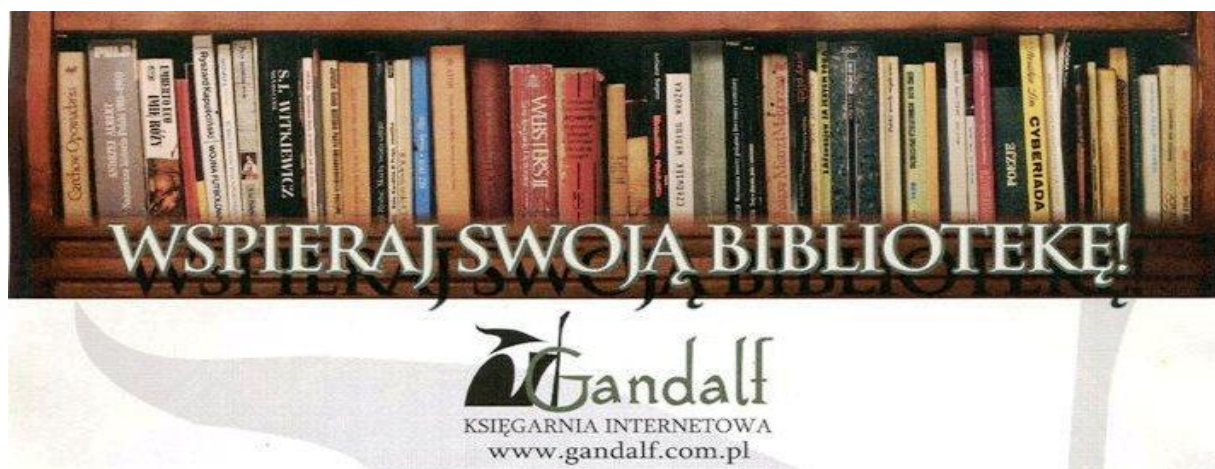

Karolak, Wiesław. Arteterapia : przygoda i porządek. Warszawa : Difin, 2017.

Borderline : jak żyć z osobą o skrajnych emocjach / Paul T. Mason, Randi Kreger. Sopot : Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2013.

WSPIERAJ SWOJĄ BIBLIOTEKĘ

Bibliotekarzy zachęcamy do przyłączenia się do akcji a czytelników i sympatyków naszej biblioteki informujemy, że **każdy może wspomóc naszą bibliotekę i przez to mieć wpływ na atrakcyjność księgozbioru**. Wszystkim robiącym zakupy książek w księgarniach internetowych polecamy księgarnię Gandalf, która w rankingu sklepów internetowych tygodnika „Wprost” i portalu Money.pl jest wśród liderów nieprzerwanie od kilku lat.

Nasz kod to: **jasny**

WEJDŹ NA WWW.GANDALF.COM.PL,
ZRÓB ZAKUPY, PODAJ W ODPOWIEDNIM POLU TEN KOD

jasny

ZAPEŁNIJ REGAŁY NOWYMI KSIĄŻKAMI, PRZEKAZUJĄC
SWOJE PUNKTY BIBLIOTECE.
KAŻDE ZREALIZOWANE ZAMÓWIENIE TO PUNKTY DLA
TWOJEJ BIBLIOTEKI, KTÓRE WYMIENI NA KSIĄŻKI.

NIE ZWLEKAJ. WEJDŹ NA WWW.GANDALF.COM.PL.
WESPRZYJ SWOJĄ BIBLIOTEKĘ JUŻ DZIŚ.
KAŻDA ZŁOTÓWKA MA ZNACZENIE!

KSIĘGARNIA INTERNETOWA GANDALF TO SZEROKI WYBÓR PODRĘCZNIKÓW,
POMOCY NAUKOWYCH, SŁOWNIKÓW, BELETRYSTYKI, KSIĄŻEK AUDIO ORAZ
MULTIMEDIÓW. KAŻDY ZNAJDZIE COŚ DLA SIEBIE.
ODWIEDŹ NASZĄ STRONĘ I PRZEKONAJ SIĘ SAM.

NOTY O AUTORACH

Monika Biedrzycka-Gładka – absolwentka Wydziału Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych w Warszawie oraz Wydziału Psychologii Społecznej SWPS w Warszawie. Pracuje jako koordynator ds. instruktażu dla bibliotekarzy w Bibliotece Pedagogicznej w Ciechanowie a także psycholog w Społecznej Szkole Podstawowej STO w Ciechanowie. Lubi ambitną prozę i pamiętniki.

Grażyna Brzezińska – dyrektor Biblioteki Pedagogicznej w Ciechanowie. Absolwentka Wydziału Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, studiów podyplomowych z zakresu zarządzania oświatą i marketingu oraz studiów podyplomowych z zakresu bibliotek naukowych.

Anna Grudziecka - mgr oligofrenopedagogiki, nauczyciel-wychowawca Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Mławie.

Małgorzata Komor – absolwentka kierunku Informacja Naukowa i Bibliotekoznawstwo na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego. Pracownik Działu Udostępniania Zbiorów w Bibliotece Pedagogicznej w Ciechanowie.

Bożena Lewandowska – nauczyciel bibliotekarz, pracownik Wydziału Gromadzenia i Opracowania Zbiorów w Bibliotece Pedagogicznej Ciechanowie. Autorka i prowadząca kursy na platformie zdalnego nauczania Moodle.

Mirosława Ostrowska – pracownik Wydziału Gromadzenia i Opracowania Zbiorów w Bibliotece Pedagogicznej w Ciechanowie, bibliotekarz systemowy.